

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHOLD

Å falle / Den aronittiske velsignelsen / Eit kyrkjeleg handtrykk / Ansattes rettigheter og kirkedemokrati / Fra Paulus og tilbake til landløftene / Fra bokfronten / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

10. søndag etter pinse, Forvaltersøndagen

– Ingvild Helene Mydske Fallegård

11. søndag etter pinse – Torbjørn Holt

12. søndag etter pinse – Astrid Sætrang Morvik

Å falle og reise seg igjen og fortsette er en nødvendig del av det å leve.

Å falle

Nylig har kirkens image som umenneskelig, fordømmende og hyklerisk på ny vært langt framme i media. Jeg blir så lei meg av det. Vi scorer skyhøyt på brukertilfredshet og tilsvarende lavt på omdømme-undersøkelser, og selv om det første er viktig, er det alvorlig når

en av konfirmantene mine bemerker: "Hvis det ikke er plass til ham i kirka, er det i hvert fall ikke plass til meg her. Jeg har helt sikkert syndet mye mer enn han."

Vi kan mene så mye vi vil om hva folk burde tenke om kirken og felleskapet. Men det er et

alvorlig problem for oss når folk oppfatter det slik at kirken ikke har rom for at man feiler og faller.

Jeg vet ikke om det skyldes at jeg selv aldri har drevet det særlig langt med hvite danseskøyter på beina. Jeg har ikke gjort det stort innen turning eller ballett eller mye annet rart heller (har fortsatt en ambisjon om å lære og slå hjul), men jeg har alltid synes at det har vært noe ekstra magisk over disse kunstløpdamene, særlig når de faller, når de smeller i den harde isen i bare nylonstrøpene og vet at nå er slaget tapt og fire års slit for medalje forgyeves – og det likevel er to lange minutter igjen av programmet deres – og de reiser seg og fortsetter, tilsynelatende uberørt, og fullfører showet, før de (kanskje) slipper tårene løs på benken etterpå – med **Gud gir oss verdighet.** sikkert verdens største og vondeste blåmerke på vei, på rompa eller låret. Jeg er mer imponert over dem enn over dem som gjennomfører uten fall.

Det er viktig å kunne falle. Jeg hadde en kort karriere på judomatta som student. Noe av det første vi lærte der, var fallteknikk. Det gjelder nok mange andre idretter også. Det handler om å lære og falle på en måte som reduserer faren for smerte og skade, og får oss fort på beina igjen. Det gjør kanskje også frykten for å falle mindre. Men fallteknikk er bra for mye mer enn sport.

Å falle og reise seg igjen og fortsette er en nødvendig del av det å leve – også for prester. Hvis vi er altfor redde for å falle, er det nesten umulig å leve – og vondere når vi først faller. Falle og reise seg igjen – noen gjør det hele tiden. Noen slipper lettere unna. Noen faller og klarer ikke å reise seg igjen. Noen faller og opplever at de blir reist opp igjen, av Gud, av andre mennesker. Å falle i livet kan gjøre mer vondt enn å falle på isen. Det kan lage blåmerker både på kroppen og i hjertet. Det kan handle om egne feiltrinn og svik, eller andres. Ofte vil vi trenge hverandres hjelp for å reise oss og fortsette.

Vi prester og andre kirkearbeidere burde være nokså fortrolige med både fallet og oppreisningen. Det hører liksom til kjerne-repertoaret vårt. Mennesket, skapt i Guds bilde og kroniske syndere, vi faller stadig vekk – eller forårsaker andres fall. Livet er et risikoprojekt

som rommer en del famling, søking, snubling – og altså også fall. Samtidig har vi en Gud som er ekspert på å reise opp, ekspert på tilgivelse – som tilgir all vår skyld – som gir oss blanke ark og fargestifter til, på nytt og på nytt. Gud elsker oss og elsker oss og elsker oss. Klarer vi å ta det helt inn? Eller prøver vi bare å gi det videre til andre uten egentlig å tro at det gjelder oss selv? Jeg synes stadig jeg møter kristne som tror at det gjelder de fleste andre – men ikke dem selv. Det er alvorlig.

Den som vet seg elsket og tilgitt, kan lettere reise seg igjen, og lettere være sjenerøs med andre. Der det handler mer om andres fall, andres svik og skam påført av andre, kan vi også ta det med til Gud. Gud gir oss verdighet.

Gud holder oss fast i at vi ikke skal sette oss selv under andre – at vi skal vise oss selv samme respekt som vi skal vise andre, fordi vi alle er like for Gud. Gud tåler vår skam, vår bitterhet, vårt sinne, vår sorg. Gud kan forvandle det. Men det kan kreve ekstremt hardt arbeid og en solid dose mirakel, enda mer hvis ikke menneskene rundt oss gjør sin del.

Hvordan fungerer dette i praksis? Er våre fellesskap sånn at det er rom for å feile og falle? – at det er verdsatt å ta noen sjanser innimellom? – at vi våger å vise fram våre fall og blåmerker? – at tilgivelsen praktiseres? – at vi snakker til hverandre og ikke om hverandre, i møte med egne og andres feilsteg? – at vi hjelper hverandre å sortere skyld fra skam? – at vi utfordrer hverandre til å gjøre opp for oss når vi har gjort feil mot andre? – at vi hjelper hverandre til å reise oss og fortsette når vi har gått i bakken?

Både ja og nei, tror jeg. Og det gjelder vel de fleste fellesskap, både gudelige og andre. Men hvis vi bare lager fellesskap hvor vi føler vi må oppføre oss som isdanserne – komme fort opp igjen, klistre på smilet og late som ingenting har skjedd, selv om vi vet at alt er tapt – da blir livet utmattende. Fellesskapet blir fylt av ensomhet. Og det blir stort rom for de som ønsker å tegne et bilde av kirken som et trangt, fordømmende, nådeløst fellesskap, hvor det ikke er plass for alminnelige, levende mennesker.

Den aronittiske velsignelsen

AV OSKAR SKARSAUNE

Oskar Skarsaune fyller 65 år 2. juli og går da av med pensjon fra sin stilling som professor i kirkehistorie ved Det teologiske Menighetsfakultet. Skarsaune har betydd svært mye for MF og for mange generasjoner studenter, både som foreleser, og som forkynner og formidler. Skarsaune var redaktør i Luthersk Kirketidende fra 1985 til 1993. Vi trykker her den andakten han holdt i MFs kapell den 25. mai, samme dag som han holdt sin avskjedsforelesning. Andakten inngikk i en serie over de ulike leddene i høymessen.

Da Luther i 1526 utga sin tyske gudstjenesteordning, Deutsche Messe, anbefalte han at gudstjenesten skulle avsluttes på følgende måte: Etter nattverdutdelingen "følger kollektene og velsignelsen: 'Vi takker deg, allmektige Herre og Gud, at du har vederkveget oss ved denne frelsende gave, og ber din barmhjertighet, at du lar den komme oss til gode til en sterk tro på deg og til inderlig kjærlighet hos oss alle innbyrdes, For Jesu Kristi, vår Herres skyld. Amen.

Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred.' "

Og med de ordene var gudstjenesten slutt.

Helt fra barndommen har det gått meg så i blodet at gudstjenesten avsluttes med den aronittiske velsignelsen, at jeg ble svært overrasket da jeg oppdaget at før Luther var det ikke vanlig å bruke denne velsignelsen i den vanlige søndagsgudstjenesten. Luther gjorde her noe dristig; han innførte et helt nytt ledd i søndagens messe. Fra Luther ble det overtatt av flere av de andre reformasjonskirkene, og etter Vaticanum 2 har også den katolske kirke åpnet for bruk av denne velsignelsen (som en av fem

mulige). Etter min mening kan man derfor si at Luther her ga hele kirken en stor gave ved å føre disse vakre og sterke ordene inn som gudstjenestens naturlige avslutning.

Blant jødene og i den jødiske gudstjenesten har ordene alltid lydt, helt fra det annet tempels dager. Og på typisk jødisk vis finner vi i den rabbiniske litteraturen ganske detaljerte forskrifter for hvordan den skulle lyses over folket. Det blir fortalt hvordan man gjorde det i templets tid, og hvordan det skulle gjøres i synagogene etter templets fall.

Den aller eldste beskrivelsen finner vi i Siraks bok kapittel 50, som skildrer øverstepresten Simon (II) (ca. 220-195 f. Kr.) i hans tjenestegjøring ved det daglige lovprisningsoffer hver morgen i templet. Etter å ha skildret hvordan han utfører de forskjellige ofringer ved det store alteret, fortsettes det slik:

"Da brøt sangerne ut i lovprisning med vakker og fulltonende sang. Folket ba til Herren, Den Høyeste, søkte Den Barmhjertige i bønn, inntil lovprisningen av Herren var over, og gudstjenesten var slutt. *Da steg Simon ned og løftet hendene over hele Israels menighet for å lyse Herrens velsignelse og [selv] bli æret ved å fremsi hans navn.* Og folket kastet seg ned for

annen gang, for å motta velsignelsen fra Den Høyeste" (Sir 50,18-21). Dette er skrevet ca. 190 f. Kr., av en som høyst sannsynlig selv har sett det og hørt det.

Går vi til grunnstedet for den aronittiske velsignelsen, 4 Mos 6,23-27, sies det, etter at velsignelsens ordlyd er sitert: "Slik skal de legge mitt navn på Israels barn, og jeg vil velsigne dem." La oss se litt nærmere på begge disse utsagnene.

(1) "Legge mitt navn på Israels barn" (NO 1930 = *vesamu et-shemi al-bene Jisrael*), jeg foretrekker kanskje denne eldre oversettelsen fremfor mange av de nyere som antakelig oversetter mer idiomatisk når de sier "uttaler mitt navn over..." (NO1985, New English Bible, Today's English Version; New American Bible). Derimot holder New Revised Standard Version og New International Version fast på den eldre, mer litterale oversettelsen som man ikke uventet også finner i King James: "put my name (up)on". I den hebraiske teksten innledes hvert av de tre utsagnene med *Jahve...*, gudsnavnet. Tre ganger skulle Jahve-navnet lyde, og slik skulle, gjennom denne velsignelsen, "mitt navn [Jahve] legges [som et beskyttende dekke?] over Israels barn". I tidlige rabbinske kilder får vi høre at i templet ble Guds navn, Jahve, fremdeles uttalt av øverstepresten når han lyste velsignelsen.

(2) Teksten slutter med ordene: "Og jeg vil velsigne dem." Når velsignelsens ord lyder, har Gud gitt det løfte at han vil velsigne. Han vil gjøre det ordene lover. Velsignelsens ord er i en viss forstand mer enn ord. De gjør noe; de skaper en ny virkelighet; de formidler det de taler om. Velsignelsens ord er performative ord.

I synagogens gudstjeneste ble denne prestelige oppgaven ført videre av dem som ifølge avstamning var prester, *kohanim*. Dette var faktisk den eneste oppgave prestene hadde i synagogens gudstjeneste som for øvrig var en lekmannsgudstjeneste (Rabbineren var lekmann, hvis han ikke skulle slumpe til å være av prestelig familie). Mellom den 17. og den 18. bønn i den såkalte Attenbønnen, gudstjenestens hovedbønn, ble prestene kalt frem til å lyse velsignelsen. Da tok de av seg på bena, og på forhånd hadde de vasket hendene sine. De vendte seg mot menigheten, trakk bønnesjalet

over hodet og armene, så bare de nakne håndflatene stakk frem, og så fremsa de velsignelsens sterke ord. Rabbinerne sa at verken prestene selv eller menigheten skulle se på prestenes hender, for på dem hvilte Guds nærvær. Jeg så en gang et bilde fra klagemuren i Jerusalem. Bildet viser noe sånt som 50 prester som lyser velsignelsen på denne måten – det er et bilde med en enorm kraft i seg. Man kan lett fornemme hvor sterkt det må ha vært for dem som var der og fikk et glimt av denne flokk av prester som "la Guds navn" på dem.

Og siden jeg leste og hørte om dette, har jeg for min del bestemt meg for å se med åpent blikk og åpent ansikt på den som lyser velsignelsen over meg, og særlig på hendene. For i den nye pakt er vi alle prester, og vi lever i den pakt der vi ser Guds herlighet, i Jesu ansikt og Jesu hender. Vi får motta velsignelsen, *ansikt til ansikt*.

"Herren la sitt ansikt lyse over deg." Rabbinerne forteller en historie for å få fram meningen. En mann i landsbyen hadde fått hjem sønnen sin – han hadde vært lenge borte, og man trodde han var borte for godt. "Men nå kan du se på faren," sa de, "at sønnen er kommet hjem. For ansiktet hans lyser." Sefanja 3,17: "Herren din Gud ... *gleder og fryder seg* over deg, og gir deg på ny sin kjærlighet. Han jubler over deg med fryd." Når Herren lar sitt ansikt lyse over oss, er vi under hans smil.

"Herren løfte sitt åsyn på deg..." Når du kom frem for en konge i orienten, kunne ett av to skje. Hvis kongen senket blikket og så ned, visste du at du var i trøbbel. Men hvis han løftet ansiktet mot deg og så deg i øynene, visste du at du hadde hans nåde og gunst, og at dine utsikter var svært gode.

Herren velsigne deg og bevare deg!

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig!

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred!

Eit kyrkjeleg handtrykk

**EI BETRAKTNING VED TURID SKORPE LANNEM,
PHD-STIPENDIAT VED DET TEOLOGISKE MENIGHETSFAKULTET,
TILKNYTTA PROSJEKTET "MENIGHETSUTVIKLING I FOLKEKIRKEN"**

Eit handtrykk. Vi helsar kvarandre når vi treffest, det er god folkeskikk. Det er uhøflig ikkje å helsa på folk og vanlegvis gjer vi det med å ta kvarandre i hendene. Små hender og store hender, varme, kalde, sveitte, våte, tørre, mjuke, senete, tjukke, smale hender. Ulike handtrykk veit vi alle av. Einskilde klemmer deg mest sund; andre let deg knapt merke at du handhelsar på dei. Somme handtrykk hugsar vi lenger enn andre; det har truleg mest med samanhenging å gjere. Nokre gir oss ein god smak i munnen; andre får det til å knyte seg i magen. Det hendar det er nokon det er vanskeleg å helsa på.

Å handhelsa er sjølvstekt i vår kultur. Vi tenkjer ikkje så mykje over det, med mindre vi ikkje blir helsa på, eller nokon ikkje vil ta oss i handa. Å bli oversedd eller sett ned på er ikkje godt. Eit handtrykk stadfestar at ein er sedd. Slik er det her; andre stader finst andre skikkar. Det handlar om korleis sjå kvarandre også då.

I overført mening kan handtrykket vere teikn på kyrkja. Kyrkja ynskjer å sjå, å stadfeste den einskilde og å stadfeste fellesskapen som vi har med kvarandre, fast, som eit godt handtrykk.

I Agder og Telemark bispedøme har dei valt å bruke handa som ei påminning om heilskapen

i kyrkjelydslivet. Kyrkja si hand har fem fingrar kor kvar finger symboliserer eitt fokus eller eit verksemdområde. Gudstenesta, diakonien, trusopplæringa, musikk /kultur og misjon er fem felt som til saman seier noko om kva ei kyrkje er. Fingrane er fem, men handa er ei. Kyrkja er ikkje delt, men ei – lokalt, nasjonalt og globalt. Vi trur på einskapen i Kristus. Det er i denne einskapen mangfaldet har sitt opphav og sin ende.

Viktige avtalar som blir inngått, blir stadfesta ved eit handtrykk. I det politiske livet ser vi statsleiarar på tv "shake hands" når internasjonale avtalar blir nedfelt. På det familiære planet finn vi det same. Når to giftar seg, blir ektepakta konfirmert ved eit handtrykk i etterkant av orda "så gjev kvarandre handa på det". Handtrykk forpliktar.

Kyrkja sitt handtrykk kan ikkje berre vere ei høflig frase, men verkeleg synleggjere dei ulike sidene ved det å vere kyrkje. Det er så å forstå eit forpliktande handtrykk. Guds kjærleik forpliktar. Kyrkja er forplikta på Guds oppdrag. Ho er sendt, ho har del i "Missio Dei", ho er ein del av Guds eigen misjon.

Kyrkjelivet er best levd i kvardagen. Vi tok imot Guds handtrykk i dåpen; vi får bere med oss Guds handtrykk vidare til andre.

Ansattes rettigheter og kirkedemokrati – svar til Heinke Foertsch

AV JENS-PETTER JOHNSEN, DIREKTØR I KIRKERÅDET

Når grunnlovsparagrafene om statskirken endres våren 2012, er det første etappe i utvikling av en mer selvstendig kirke. Kirken forbereder seg allerede nå på de mulighetene som kan oppstå etter 2013.

Kirkerådet har startet en prosess for å finne fram til framtidens kirkeordning.

Heinke Foertsch, leder i Fagforbundet teologene, etterlyser i LK 11/11 ansattes medbestemmelsesrett i endringer mellom stat og kirke – særlig spørsmålet om Den norske kirke skal få rettssubjektivitet.

Hun spør blant annet om Kirkerådet og Kirkemøtet overser de demokratiske rettighetene til prestene. Kirkerådet vil svare et klart nei på dette spørsmålet og benytte anledningen til å beskrive noe av prosessen med framtidig kirkeordning og Kirkerådets kontakt blant annet med prestenes organisasjoner.

Bred og åpen prosess

Kirkemøtet gjorde et vedtak i 2007 om at et av hovedpremissene for videre utforming av Kirkeordningen er "en bred og åpen prosess". I dette ligger det at alle skal bli hørt og det skal legges til rette for åpne samtaler og åpne debatter. Ulike forslag skal bli lyttet til. Langs dette spor arbeider Kirkerådet.

I perioden januar til mai i 2011 har Kirkerådet avholdt seminarer om framtidens kirkeordning i alle landets bispedømmer. Seminarene har samlet i alt 1.225 deltakere på landsbasis, hvorav langt over halvparten var ansatte i Den norske kirke. Kirkerådet har også hatt et eget seminar bare for arbeidstakerorganisasjonene sentralt, hvor også representanter for kirkens arbeidsgivere var til stede. I tillegg har det vært holdt egne møter med prestenes organisasjoner på sekretariatsnivå om arbeidstakernes rett til medbestemmelse. På alle disse møtene har det vært redegjort for prosessen og arbeidet; det har vært fremført ulike forslag og modeller, og alle drøftinger har vært ført i en åpen og respektfull tone.

Til høsten vil Kirkerådet behandle saken om framtidig kirkeordning på september- og desembermøtene. Videre skal det holdes en bred konsultasjon om kirkeordning i Trondheim 3. oktober, hvor også arbeidstakernes organisasjoner inviteres.

Det legges opp til brede høringer om hovedlinjer i framtidig kirkeordning i 2012 slik at Kirkemøtet kan behandle saken i april 2013. Også her vil arbeidstakerorganisasjonene selv sagt bli hørt. Men Kirkemøtet vil selv ikke ha myndighet til å fastsette ny kirkeordning på det

tidspunktet. Til det kreves endringer i kirke-loven, som ikke kan finne sted før etter 2013, og som Stortinget må vedta. Kirkemøtet vil gi uttrykk for hva man fra kirkens side ser som ønsket videre utvikling.

Verken Kirkerådet eller Kirkemøtet er organer som kan representere arbeidsgiver i spørsmålet om presters medbestemmelse på dette området. Det er det Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet som kan.

Krav om medbestemmelsesrett

Statsansatte har medbestemmelsesrett blant annet i forbindelse med virksomhetsoverdragelser. Denne medbestemmelsen skal utøves i forhold til og etter nærmere avtale med arbeidsgiver. I denne sammenheng er det staten ved FAD som er arbeidsgiver for de aller fleste tjenestegjørende prester i Den norske kirke. Det betyr at Kirkerådet og Kirkemøtet ikke kan forhandle som arbeidsgiver – i hvert fall ikke ennå.

I henhold til Hovedavtalen skal partene i den enkelte virksomhet inngå en avtale om medbestemmelse som er tilpasset virksomhetens og de tilsattes behov. Det skal legges vekt på ordninger som gjennom arbeidstakerorganisasjonene gir de tilsatte muligheter for reell medbestemmelse på de forskjellige nivåer i virksomheten, og slik at de får delta så tidlig som praktisk mulig i beslutningsprosessen.

Kirkerådet har lagt opp sitt arbeid slik at arbeidsgivere og -takere hele tiden skal være

godt informert om hvilken framdrift det arbeides etter i de kirkelige rådsorganene. Kirkerådet har tatt opp med partene spørsmål om arbeidstakernes rett til medbestemmelse. Så må partene ut fra dette finne ut hvordan og når krav om medbestemmelse trer inn og gjøre nærmere avtaler ut fra dette. Det er Kirkerådets klare oppfatning at det er høy bevissthet på dette hos de kirkelige arbeidsgivere.

Kirken – en god, framtidig arbeidsplass

Kirkerådet er trygg på at rettigheter både til prester og andre statstjenestemenn ansatt i Den norske kirke vil bli ivaretatt i de eventuelle kommende prosesser som følger av løsere bånd til staten. – Først og fremst vil dette bli ivaretatt i partsforhold mellom arbeidsgiver- og arbeidstaker. Kirkerådet vil på sin side fortsette med å holde en åpen og nær kontakt med begge parter. Her vil vi også peke på at ansatte er blitt overdratt kirken før – fra kommuner til Kirkelig fellesråd.

Kirkerådet og Kirkemøtet er opptatt av at de kirkelige ansatte skal ha gode og trygge rammer rundt arbeidsforholdet også i framtiden. Kirken trenger gode og motiverte medarbeidere med stor faglig kompetanse og som kjenner glede og frimodighet i en kirkelig tjeneste. Kirkerådet tror ikke at dette er avhengig av at staten fortsatt må være arbeidsgiver.

Fra Paulus og tilbake til landløftene

AV GUNNAR HAALAND, FØRSTEAMAUENSIS I RLE VED HØGSKOLEN I OSLO,
PT. BARBRO OSHER RESEARCH FELLOW VED SVENSKA TEOLOGISKA INSTITUTET I JERUSALEM

I sin sluttrepikk (nr. 12, s 346-347) følger Jens Olav Mæland primært opp diskusjonen om Paulus og hans forhold til samtidens jødedom, men vender avslutningsvis tilbake til spørsmålet om landløftene og Midtøsten-konflikten. Jeg velger å avrunde debatten etter samme mønster.

Paulus og jødedommen

Mæland understreker sterkt at Paulus' Damaskus-opplevelse må forstås som en omvendelse, ikke bare som en "åndeleg fornying" – som om jeg skulle være uenig i det. Her er vi helt på linje. Det jeg skrev om dette var at "Paulus ble *kalt* (omtrent slik GTs profeter ble kalt) til hedningenes apostel på veien til Damaskus; han konverterte ikke til en annen religion (påpekt av Krister Stendahl)".¹ Når Mæland velger å sitere Karl Olav Sandnes til støtte for sitt syn, kunne han med fordel nevnt at Sandnes a) forstår Damaskushendelsen nettopp som en *kallsopplevelse* som Paulus tolker i lys av GTs profetiske kallelseberetninger og b) klart avviser at Paulus *konverterte* fra jødedom til kristendom.² Mæland nevner heller ikke at hans bilde av den førkristne Paulus som en glødende sionist, ikke gjenfinnes hos Sandnes.

Det er imidlertid godt mulig at Sandnes er noe mer kritisk til det såkalte "nye perspektiv" i Paulus-forskningen enn jeg er, selv om heller ikke jeg er uten kritiske innvendinger, slik Mæland antar. Uansett mener jeg at det er

et grunnleggende riktig grep å nærme seg Paulus-brevene – og alle andre nytestamentlige skrifter – som jødiske tekster. Det er selvsagt riktig at både Jesus og Paulus stod i opposisjon til mye annen jødedom i sin samtid og ikke minst i opposisjon til det religiøse lederskapet. Spørsmålet er om vi skal forstå dette som en utenfra-opposisjon eller en innenfra-opposisjon. Profetene Amos og Jeremia sto begge i opposisjon til mye av sin tids "jødedom" og særlig sin tids religiøse ledere, men det er ikke dermed sagt at de var "antijødiske".³ Og Martin Luther og Hans Nielsen Hauge sto begge i opposisjon til mye av sin tids kristendom og særlig sin tids religiøse ledere, men det er ikke dermed sagt at de var antikristne. Når Jesus debatterer med fariseere og skrifflærde, og når Paulus endevender Skriften og skaper ny og provoserende teologi, er de ikke anti-jødiske (eller med Mælands terminologi: "anti-judaistiske"), men fremtrer tvert imot som typisk jødiske.

For Mæland er det derimot en grunnleggende motsetning mellom jødedommen på den ene siden og Jesus, Paulus og den tidlige kristendommen på den andre. Mæland er langt fra den første til å hevde slike synspunkter. Han finner blant annet støtte hos dem som ville ha Stefanus dømt til døden: "Denne mannen holder ikke opp med å tale mot det hellige sted og mot loven" (Apg 6,13; sitert og kommentert av Mæland i nr. 10, s. 297). Mæland velger her å stole på opplysninger som i følge Lukas frem-

føres av “falske vitner”. Den tilnærmingen faller vel på sin egen urimelighet. For egen del synes jeg det er langt mer nærliggende og interessant å lytte til hvordan Paulus svarer i møte med tilsvarende anklager: “Jeg har ikke på noen måte forbrutt meg, verken mot jødernes lov, mot templet eller mot keiseren” (Apg 25,8).

Landløftene og konflikten

Forestillingen om en grunnleggende motsetning mellom Jesus og Paulus på den ene siden og datidens jødedom på den andre ligger også til grunn når Mæland avslutningsvis gjentar sin forståelse av landløftene:

Jesu og apostlane si forkynning inneber noko radikalt nytt som gjer at “landløftene” ikkje lenger har territorial gyldighet eller kan nyttast som legitimasjon for politisk handling som bryt med grunnleggjande menneskerettar og internasjonal rett.

Man skal dessverre ikke bevege seg langt i Israel før man møter denne typen teologisk legitimering av urett og undertrykkelse. Og man skal ikke lenge mye i visse norske, kristne publikasjoner før man møter den samme typen tenking.

Det er lett å være enig med Mæland i at en slik bruk av landløftene må avvises. Jeg er imidlertid ikke med på at veien til denne konklusjonen går gjennom *det radikalt nye i*

Jesu og apostlenes forkynnelse, ei heller at denne forkynnelsen innebærer at løftene om et konkret land for Israels folk ikke lenger er gyldige. Den mest åpenbare svakheten med en slik argumentasjon er selvsagt at den bare er relevant og gangbar for kristne, ikke for jøder. Og da er den til liten hjelp. Dessuten bygger den på en forenklet kontrastmodell som verken yter (ur)kristendommen eller jødedommen rettferdighet.

¹ Vi som er så heldige å beherske norsk (!), ser raskt at den engelske diskusjonen om Damaskushendelsen lett blir upresis fordi “to convert” betyr både “å vende om” og “å konvertere”. Karl Olav Sandnes leverer for eksempel følgende presisering når han diskuterer dette på engelsk: “If ‘conversion’ means the transition from one religion to another, the Damascus incident does not, indeed, constitute a conversion.” Se *Paul, One of the Prophets? A Contribution to the Apostle's Self-Understanding* (WUNT 2.43; Tübingen: Mohr, 1991), s. 58.

² Se K. O. Sandnes, *I tidens fylde: En innføring i Paulus' teologi* (Oslo: Luther, 1996), kap. 5. Damaskushendelsens kalls karakter er for øvrig et hovedtema i Sandnes' doktorarbeid *Paul, One of the Prophets?*

³ Det er historisk sett ikke sakssvarende å tale om “jødedom” og “(anti)jødisk” i det første templets tid, og følgelig har jeg brukt anførselstegn.

FRA BOKFRONTEN

Stephanie Dietrich, Kari Karlsrud Korslien og Kjell Nordstokke (red):

DIAKONEN – KALL og PROFESJON

Trondheim: Tapir akademisk forlag 2011, 252 s.

Fagmiljøet på Diakonhjemmet har de siste årene produsert viktige og anvendelige bøker knyttet til diakoniens innhold og tjeneste. Boka er i så måte en god oppfølger av *Diakoni – en kritisk lesebok* som ble gitt ut i 2009. Det er både prisverdig og nødvendig at diakoni som tema og fag skriftliggjøres i tilknytning til våre utdanningssteder innen diakoni. Ikke minst er dette betimelig når utdanning til tjenesten som diakon i Den norske kirke nå forutsetter utdanning på masternivå.

Boka er en artikkelsamling. *Kapittel 1* beskriver diakonen sett i lys av ulike kontekster, menighet, sykehus, internasjonalt arbeid og i ikke-kirkelig stilling. Mens beskrivelsen av diakonen i menighet er saksorientert og forankret i Kirkemøtets og Kirkerådets vedtak, bærer beskrivelsen av de andre tre kontekstene mer preg av forfatterens opplevelse av å være diakon i en slik sammenheng. Det sier noe om menigheten som fokus for Den norske kirkes diakoniforståelse, og en langt større grad av taushet om de øvrige kontekstene. Det gir samtidig et spillerom som forfatterne benytter seg av, nemlig en mer opplevelsesorientert tydeliggjøring av diakonal identitet. Et godt eksempel på dette er Liv Berit Carlsen som formidler sykehusdiakonen på en personlig og engasjert måte. Samtidig – og integrert i dette – gir hun tankegodt om diakonens plass og rolle i en institusjonsramme, som det er vel verdt å lytte til for å løfte fram diakonens og diakoniens plass i behandlings- og omsorgsinstitusjonen.

Kapittel 2 er en oversiktlig gjennomgang av

diakonens tjeneste og rolle i kirkens historie. Ikke minst er dette et litteraturbidrag til kirkelig utdanning, som på en forholdsvis begrenset plass likevel gir en grunnleggende oversikt. *Kapittel 3–5* formidler en teologisk og økumenisk presentasjon av diakonen og diakonien i norsk og internasjonal kontekst. Disse to kapitlene er vesentlige ikke minst med tanke på å finne gode løsninger på samarbeid og samhandling mellom ulike tjenestegrupper som på hvert sitt vis tydeliggjør kirkens vesen.

Kapittel 6 og 7 beskriver og drøfter diakonstillingens innhold og plass både innad i kirken og i samspill med staten, mens *kapitlene 8 til 10* behandler ulike aspekter ved diakoniforståelse og diakonens funksjon og utfordringer. *Kapittel 10* reflekterer over noen metodiske perspektiver ved diakonalt arbeid – og gir et håndverksmessig bidrag til diakontjenesten som er prisverdig.

Fokus er – som tittelen sier – rettet mot diakonen. Det er et fokus som boka totalt sett strever med å holde fast på. Det er da også en svært vanskelig distinksjon mellom å holde fokus på henholdsvis ”diakonen” og ”diakonien”. Derfor kan muligens tittelen sies å være noe misvisende.

Bokas innhold er svært matnyttig for fagmiljøer innen diakoni, for diakonistudenter og for diakonifeltet for øvrig, primært innenfor Den norske kirke. Den anbefales også til en hver som vil ha større innsikt i diakonens tjeneste og kall, men også i det totale feltet som diakonien representerer.

Tormod Kleiven

SØNDAGSTEKSTEN

Ingvild Helene Mydske Fallegård, Torbjørn Holt og Astrid Sætrang Morvik

10. søndag etter pinse, Forvaltersøndagen

21. august 2011

Prekentekest: 1. Kor 3, 10–16

Lesetekster: Ordspr 2, 1–6 og Matt 25, 14–30

Det handler om alt; forvaltning av penger, ressurser og talenter. Forvaltning av vårt liv, av vår tro, av vår kropp. Forvaltning av Guds ord og kirkens hus.

Om hverdag, tidsånd og lengsel

Den siste tiden har jeg båret på en generell livsgrubling om vår travelhet. For egen del har jeg reflektert over hva I-phonen og Facebook har gjort med min tilstedeværelse her og nå. Plutselig tar jeg meg selv i å leve et sosialt liv på flere arenaer enn noen gang før, men jammen er jeg mindre tilstede der jeg fysisk er. Jeg tror faktisk at mange mennesker i dag lengter etter digitale pauser i hverdagen, mobilfrie soner og utlengsel. Ønsker vi virkelig trådløs tilgang på buss, tog og fly? Eller er det kanskje bare jeg som akkurat nå har fått litt nok...?

Ordene fra Ordspråkene, så gamle de enn er, taler om et tema jeg kjenner en lengsel etter. Jeg slutter aldri å la meg fasinere over at Bibelens eldgamle ord enda ikke er utrangert, hvertfall ikke helt eller for alle. Ordspråkene kap 2, vers 2: "... så du lytter til visdommen og prøver å forstå med hele ditt sinn." ... Midt i hverdagens travelhet eller ensomhet bærer jeg på en visshet om visdommen og noe jeg leter etter, sjeldent med hele mitt sinn, men deler av meg har enda ikke glemt kildene, det egentlige,

meningen. Midt i våre liv kalles vi som kristne til å sette av lommer av tid der vi stenger verden ute og åpner oss for visdommen. For en del stemmer det med kristen retreat, for mange med daglige bibel og bønnestunder, for andre med fjellturer, hytteliv, gudstjenestefeiring eller hva det nå er, som gjør at vi stadig er i kontakt med Visdommen.

Jeg ser på hverdagen rundt meg, på alt vi bruker tid på og alt vi ikke har tid til. Og hvor mye tid vi bruker på å finne roen. Aldri har det vært så fullt på yoga timer på treningssentre i hele landet, det er jo noe vi leter etter!

Prekenteanker til prester som bygger menigheter

Vi har studert, og vi kan fortsatt gå på kurs i menighetsplanting, hvordan bygge menighet, Kirken av Levende stener osv. for vi er alle menighetsbyggere, i hver våre ulike nasjonale og kulturelle hverdagssammenhenger.

"We stand tall, because we stand on the shoulders of those who stood before us" sa Musimbi, daværende generalsekreter i verdens KFUK (YWCA) i Kairo i 1999. Jeg husker det enda, og jeg har flere ganger tenkt på dette i mitt arbeid som prest i Norge, Sverige og i Houston. Noen har vært her før meg. Ofte høster jeg av andres innsats. Andre ganger oppleves det mer som et så-arbeid, en følelse av å være med å bygge et lite stykke av grunnmuren på grunnvollen som er lagt. I dag minnes vi prester om viktigheten av å holde oss nært vårt ordinasjonsløfte i vårt daglige, hektiske arbeid som prest. Grunnvollen er

lagt, vi er satt til å forvalte sakramentene og forkynne evangeliet, og samtidig til å selv leve nært kilden, Visdommen. I tillegg til alt det andre vi gjør, som ofte tar mye av både fokus og tid, (for jammen driver de fleste av oss med adskillig mer enn sakramenter og forkynnelse), men midt i dette skal vi holde oss nær grunnvollen. De færreste av oss har så veldig mye med gull, sølv og edelstener å gjøre i vårt byggearbeid, det oppleves vel mer beskrivende dette med tre, høy og halm, men en gang skal det altså vise seg "hva slags arbeid den enkelte har gjort".

Vi kan bli mørkeredd av mindre! Slik det også beskrives i evangeliteksten fra Matteus vers 25 "Derfor ble jeg redd og gikk og gjemte talenten din i jorden." Men kjære kollegaer i inn og utland, jeg tror vi skal la redselen ligge og øve oss i frimodighet, tålmodighet og viktighet. Hvor mange ganger har jeg ikke som prest møtt familier i glede eller sorg som villig vekk deler med seg av hvilke prester familien før har vært knyttet til gjennom brylluper, dåp og begravelser, og hvilke spor som er satt av utallige Herrens tjenere og tjenerinner uten av dere vet om det en gang! "We stand tall, because we stand on the shoulders of those who stood before us." Jeg blir ofte fylt av takknemlighet når jeg møtes av historier om gode kollegaers innsats og byggevirksomhet, så la redselen ligge og bygg i veg!

Vi står foran en tid med endringer i våre kirker. Gudstjenestereformen går mot praktisk gjennomføring og implementering. Bibelens gamle ord er kledd i ny språkdrakt. Slikt vekker engasjement blant kirkens mange besøkende. I høst har vi prester en unik mulighet til å forberede menigheter og lokalbefolkning på endringene som etter hvert skal finne plass.

For grunnvollen som er lagt er ikke statisk og lagt ferdig en gang for alle. Dagens pretekst fra 1. korinterbrev minner oss om at vi stadig bygger på den samme grunnvollen. Nye tider utvikler nye byggeformer. Vi bygger fortsatt hus som i struktur og ide kan ligne på byggeskikk fra tiden Jesus levde. Men metodene, teknikkene, materialene har jammen forandret seg. Våre gudstjenester har fortsatt element av en tid vi ikke lenger har så mye til felles med, men også her har materiale og metode forandret seg og forandret oss.

Men noe står alltid fast

I tider med endringer og forandringer som skjer så raskt at de færreste av oss henger med på alt, er det godt å bli minnet om at noe står alltid fast.

Skriften sier det slik: "Vet dere ikke at dere er Guds tempel, og at Guds Ånd bor i dere?"

10. søndag etter pinse, og vi minnes om Guds Ånd og dens bolig i oss, hos oss. Guds ånd er pusten, det som gjør troen levende. I skapelsesberetningen blåser Gud liv i mannens nese og han blir en levende skapning. I dåpen fødes vi på nytt ved Guds Ånd og troen får næring. Guds ånd er fortsatt virksom i vår kirke. Stadig kalles mennesker til eldgamle tradisjoner og riter. Det kan sies mye om hva moderne mennesker faktisk legger i konfirmasjon og dåp, men at man kommer til Guds hus og møtes av ord og ritualer som formidler liv og tro, kan ikke fornektet eller forminskes.

Tanken om det kristne mennesket som Guds tempel og bolig er brukt i mange sammenhenger som handler om moral og våre etiske valg. Her tror jeg vi skal trå med størst varsomhet. Frimodig skal vi forkynne Guds ånd som delaktig i dag og livgiver i våre liv, i vår tro, men som norm for etiske valg egner dette seg ikke særlig godt. Det er så mange måter vi mennesker ikke stiller pent med våre kropper på. Seksualitet kan være en måte, manglende mosjon eller overdose av mosjon kan være andre måter. Her bærer mennesker på store sår. Vi tenker så strengt om oss selv, vi elsker drømmen om det perfekte, likeså mye i kristne miljøer som i mer sekulære. TV og ukeblader tegner drømmen opp for oss og alle undersøkelser viser at vi går fem på, unge som eldre. Vi lar oss rive med i drømmen om det perfekte.

Vi skal forkynne menneskets verdi som skapt i Guds bilde, med livspust og ånd fra Gud. Vi er Guds tempel, Gud vil bo i oss. Hvilken ære!

Så konkluderer Ordspråkene kap 2, vers 6 med følgende ord: "For det er Herren som gir visdom, kunnskap og innsikt går ut fra hans munn." Forvaltersøndagen gir oss mange muligheter til å fokusere på hva som er viktig, kilden og grunnvollen, midt i et myldrende hverdag av forpliktelsler, drømmer og tilgjengelighet.

Utblick om forvaltning

La forvaltersøndagen bli et tilbakeblikk på hvilke skuldre vår tro og våre live bæres av i dag. La forvaltersøndagen bli en påminnelse om at troen og livet i Guds rike aldri er statisk, men alltid i bevegelse og kommunikasjon med tiden vi lever i.

La forvaltersøndagen skape lengsel og nysgjerrighet etter nye ord for gammel tro, i guds-tjeneste og skrift.

Salmer

NOS 710 Vi rekker våre hender fram

”Midt i alt det meningsløse” av Svein Ellingsen
(kan gjerne synges som solo, evt leses for menigheten)

”Gå gjennom byens lange rette gater” i salme-97

En dåpssalme kan også benyttes i guds-tjenesten, selv om det ikke er dåp, for å tematisere åndens nærvær til dåpens rituale.

**INGVILD HELENE
MYDSKE FALLEGÅRD**
Sjømannsprest/Daglig leder,
Sjømannskirken i Houston

II. søndag etter pinse

28. august 2011

Prekentekest: Lukas 19, 41–48

Lesetekster: Jer 18,1–10 Rom 9,1-5 og 10,1–4

– ikke stein tilbake på stein

Når Jesus gråter over Jerusalem i dagens tekst, er det med god grunn. Jerusalem har gjennom flere årtusener fått mer enn sin andel av ufred og elendighet, og ingenting tyder på at freden er i ferd med å senke seg over Midtøsten i våre dager heller. Jesu tale om Jerusalem i dagens tekst kommer umiddelbart etter teksten om inntoget i Jerusalem på Palmesøndag, og settingen for dette taleavsnittet er bakkene ned fra Oljeberget mot Jerusalem.

Alle turister til det Hellige Land kjenner denne utsikten godt, fra toppen av Oljeberget ned over titusener av jødiske graver med gamlebyen med tempelplassen på andre siden av dalen. På toppen av den store terrassen ligger Klippedomen og Al Aqsa-moskeen der Herodes store tempel lå på Jesu tid. Det glinser fortsatt i gull og marmor, men det er nye steiner som er reist i nye bygg. Det er ikke stein tilbake på stein i forhold til den utsikten Jesus hadde da han gråt over byen.

Teologene har diskutert friskt lenge om dette er en profeti av Jesus, eller om forfatteren har beskrevet fortidige hendelser (brenningen av tempelet i august 70) som en profeti, men det vil føre for langt å gå inn i dette i denne tekstgjennomgåelsen. Hva som er klart, er at det som beskrives som profeti i teksten, skjedde.

Etter år med stadig mer problematiske relasjoner mellom den romerske administrasjonen og den jødiske befolkningen, brøt det ut åpen revolt i 66, som kulminerte med romernes beleiring og ødeleggelse av Jerusalem i 70. Epilogen var beleiringen av Masada og festningens fall i april 73. Det er omdiskutert om romerne egentlig hadde planlagt å ødelegge tempelet. Herodes' tempel var sett på som et av de store underverkene innen hellenistisk byggekunst i Middelhavsområdet og var foruten sin religiøse funksjon en betydelig turistattraksjon, hvis det går an å bruke et slikt moderne begrep. Det brant uansett, og mange historikere spekulerer på om et uhell ble beskrevet som en bevisst handling av det flaviske dynastiets propagandamakere. Be-

leiringsgeneralen Titus ble i 79 keiser etter sin far Vespasian, og dynastiet trengte å presentere seg i best mulig lys. De fremsto som handlekraftige etter å ha ødelagt hovedstaden til de brysomme jødene. Det var egentlig utypisk at romerne ikke lot taperne bygge tempelet sitt opp igjen etter en passelig tid. Gjenoppbyggingen trakk ut. Jødene trakk dårligere og dårligere kort i det politiske spillet etter hvert som tiårene og hundreårene gikk, og med keiser Konstantin den Store ble det religionspolitisk umulig at jødene skulle få et nytt tempel på den gamle tomten (Det var selvsagt bare der det kunne ligge). Den nye religionen, kristendommen, dominerte. Da Islam tok området noen hundre år senere, ble det definitivt. Uansett årsaker, om vi skylder på politiske tilfældigheter, guddommelig inngripen, uflaks eller styrte maktstrategiske prosesser, ble jødernes tempel aldri bygget opp igjen, og dermed ble det endelig slutt på den jødiske tempelkulten. Det var ikke stein tilbake på stein, verken fysisk eller kultisk. Jødedommen som aldri har manglet vitalitet, antok nye former uten et klassisk presteskap. Den nye religionen, kristendommen, satte seg opp med altere og presteskap og imponerende kirkebygg overalt i Middelhavsområdet, som gjorde Herodes' tempel rangen stridig. I mellomtiden grodde ugresset på tempelhøyden.

Det var en hel, gammel verden Jesus gråt over. Det var mye godt i den gamle jødiske religionen. Fariseere og skriftlærde, som har fått dårlig rykte på grunn av Jesu polemikk, var på mange måter alvorlige og ærlige troende – konsekvente i sin praksis, klare i sine prinsipper, glødende i sin overbevisning. Vi som er langt slappere enn dem, bør betrakte Jesu jødiske motdebattanter med respekt.

Da Jesus rensset tempelet og kjeppjaget bankfolk og religiøse souvenirselgere fra tempelområdet, var det ikke fordi han hadde til hensikt å ødelegge templet. Han ville – i hvert fall i første omgang – rensse det og gjøre det til det bønnens hus det skulle være. Jesus fikk, foreløpig, uforstyrret gå rundt på tempelområdet og undervise enda noen dager. Påsken nærmet seg; til slutt fikk den jødiske eliten kloen i Jesus og fikk ham satt ut av spill. Tekstene fra påskedag forteller om at Jesu egen profeti om seg selv skulle bli oppfylt. Hans

legemes tempel ble reist opp igjen etter å ha blitt revet ned, på den tredje dagen.

Derfor er det den levende Kristus vi tilber, enten vi har et ruvende kirkebygg til disposisjon, et enkelt kapell, eller et rom i et privathus hvis forholdene bare tilsier det. Likevel har de hellige bygg sin rolle å spille. Der forkynnes fortsatt tømmermannens budskap fra hundretusener av prekestoler på alle kontinenter, og brødet brytes og vinen deles ut fra like mange altere. Og de vitner med sitt tause språk om at Gud fortsatt er til stede i sin verden. Og uansett om stein blir tilbake på stein eller ikke, vil budskapet fra Kristus og budskapet om Kristus fortsatt lyde så lenge noen er villige til å stå i evangeliets tjeneste og bringe det ut.

TORBjørn Holt
Sjømansprest i London

12. søndag etter pinse

4. september 2011

Prekentekest: Luk 18,9–14

Jes 2,12–17; Rom 3,21–26

Fra frelseshistorie til personlighetsutvikling

Tre tekster; en domstekst, en læretekst og en lignelse; tre tekster som speiler seg i hverandre og opplyser hverandre. På en av sommerens siste dager får vi veiledning for livet – og for evigheten.

Dette er trolig siste gang jeg skriver tekstgjennomgang i Luthersk kirketidende. Min første tekst var Johannes-prologen. Gjett om jeg jobbet hardt for å vise hvor flink jeg var uti teologien! Her var det frelseshistorie i høyeste potens som skulle forklares og belyses. Jeg syntes det gikk riktig bra. Elleve år senere sitter jeg med teksten om tolleren og fariseeren, om hovmod og syndserkjennelse. "Den som setter seg selv høyt skal settes lavt." Etter elleve år har jeg møtt meg selv i døra mangfoldige ganger. Særlig de gangene jeg ville være aller flinkest har jeg blitt minnet om hva slags feilbarlig menneske jeg er. Gud plukket meg ned fra min høye hest ved å ramme meg midt i min forfengelighet. De siste elleve årene har vært en vandring fra teologisk briljans til selverkjennelse – og dermed til vekst og modning.

Søndagens tekster tar oss med på den samme reisen; fra frelseshistorie i høyeste potens til vekst og modning for den som er åpen for å se seg selv slik Gud ser oss.

Tekstene

Prekentekesten er en enkel tekst uten mange lag. Den er umulig å misforstå. Adressaten er "noen som stolte på at alt stod rett til med dem og så ned på andre" (v 9) Hvem er det – fariseerne? Det kan være fristende å tenke at fortellingen er myntet på én bestemt gruppe, helst noen andre enn oss selv. Men Jesus har andre taler som retter seg til disiplene, selv om utgangspunktet er et spørsmål fra fariseerne (17,20–37). Det ser altså ut til at lignelsen om fariseeren og tolleren retter seg mot en fare som også disiplene kunne trues av. (H. Kvalbein, Godt budskap for fattige, s 114, 1976).

Fariseeren i bønn (v 11) har en livsførsel som er plettfri og en religiøs praksis som er

strengere enn hva jødisk lov påla ham. Ved sin "rettferdige" livsførsel trodde fariseerne at de skulle kunne frembringe Guds rike. Mennesker som stadig brøt loven var med andre ord med på å sabotere fremveksten av Guds rike. De fortjente kun forakt.

Tolleren i bønn (v 13) tilhører denne gruppen, og han vet det selv. Men til tross for at han vet at han muligens fortjener streng straff, våger han seg frem for Gud med bønn om nåde. Han har tross alt et gudsbilde som gir ham håp om å bli tilgitt.

Teksten avsluttes med Jesu egen tolkning av lignelsen (v 14): Gud tilgir en angrende synder. Moralen er: "Den som setter seg selv høyt, skal settes lavt, og den som setter seg selv lavt, skal settes høyt." Denne "moralen" understrekes av den påfølgende perikopen om Jesus og spedbarna (v 15–17). Her blir disiplene skarpt irettesatt når de vil vise bort barna. Barnas tillitsfullhet skal være disiplenes forbilde. Guds rike *tilhører* dem – Guds rike kommer til dem som gir Gud uforbeholden tillit.

Refleksjon

Selv om denne teksten konkluderer på en måte som setter den hovmodige på plass, synes jeg det er viktigere å forstå hva slags *gudsbilde* Jesus formidler gjennom den: Med denne fortellingen og ved det han gjorde i praksis overfor de små og de utstøtte i samfunnet, viser han frem en helt annen Gud enn den som ble forkynt i samtiden, og da særlig av fariseerne som han stadig går i rette med, i følge Lukas. Selv om Gud er rettferdig, er han ikke ødeleggende. Nei, Gud er en Gud som viser nåde mot de selvfordømmende og dømmer de selvrettferdige. Dette er ikke noe nytt; det finnes mange gammeltestamentlige tekster som sier det samme, blant annet Jes 2,12–17 (første lese-tekst). Fariseerne har altså skapt et gudsbilde som ikke harmonerer med sentrale tekster i deres egne hellige skrifter. De mente at nøye oppfyllelse av loven ville frembringe Guds rike på jord. Konsekvensen av denne tankegangen er at alle som ikke følger loven må straffes hardt eller utryddes for å gjenopprette Guds rettferdighet. Guds vesen er altså å være rettferdig, og lovoppfyllelse er eneste mulige frelsesvei. Dette er en teologi og et gudsbilde som Jesus avviser totalt. I følge Jesus er Guds

vesen å vise nåde og tilgi alle som håper på en nådig Gud. Guds rike frambringes ikke ved menneskers rettferdige gjerninger, det vokser frem der mennesker kommer til Gud med samme barnlige tillit som små barn i møte med sine foreldre.

Men det er én ting jeg undrer meg over: På det tidspunkt Jesus forteller lignelsen, har han ennå ikke gjort det som skal til for å forsonne verden med Gud. Han har riktignok gjennomført punkt 1: Å bli inkarnert og døpt til å bære verdens synd. Men fortsatt gjenstår punkt 2: Å dø på korset, og punkt 3: Å stå opp fra de døde. Likevel forkytter han med stor kraft at Gud erklærer rettferdig den som ber om nåde, samt at Guds rike er åpent for den som tar imot det liksom et lite barn. Hvordan er dette mulig når han ennå ikke har utført *hele* frelsesverket?

Er da ikke Gud avhengig av punkt 2 og 3 for å frelse oss? Riktignok gir disse hendelsene god mening sett i ettertid, for eksempel gir Paulus en grei redegjørelse for sammenhengen mellom Jesus som sonoffer og hvordan vi blir erklært rettferdige ved å tro på ham (Rom 3,21–26). Jesus selv synes imidlertid helt uavhengig av det senere sonofferet når han gjentatte ganger i evangeliene erklærer mennesker for rettferdige og frelst. Paulus forklarer dette ved at Gud i tidligere tider bar over med syndene på grunn av sin tålmodighet, men i vår tid viser han sin rettferdighet gjennom å gjøre Jesus til et sonoffer (v 25–26). Men hvis Gud var tålmodig før, hvorfor trenger han et sonoffer nå?

Teologi er et spennende fag. Man må lese mye i Romerbrevet for å forstå logikken hos Paulus. Han får det til å gå opp til slutt: Abraham ble erklært rettferdig for Gud før omskjærelsen og på grunn av at han trodde løftene. (Rom 4) På samme måte blir mennesker rettferdige for Gud ved å tro på Jesus og hans løfter, også før han dør og står opp igjen. De som møtte Jesus ansikt til ansikt og trodde ham, ble frelst ved å tro det han sa. For oss som lever etter oppstandelsen, innebærer troen på Jesus også troen på at han ga sitt liv for å oppheve Adams fall og konsekvensene av dette. "Døden fikk herredømme på grunn av et eneste menneskes fall. Hvor mye mer skal da ikke de eie livet og få herredømme ved den ene,

Jesus Kristus, de som tar imot Guds store nåde og rettferdighets gave." (Rom 5,17)

En preken om frelse og (selv)erkjennelse

Jesus hadde et tydelig budskap til noen som stolte på at alt sto rett til med dem og så ned på andre. Det gjelder nok flere enn jeg. Derfor er denne teksten plassert i kirkeårstiden for vekst og modning i troen. Mange av oss har behov for en viss irttesettelse for å forstå hvem vi er i Gud øyne. Hva skal en preken ut fra dagens tekster gjøre? Slik jeg viser over, er denne teksten mer enn en skarp irttesettelse som noen av oss har godt av å ta til oss. Den handler også om hvem Gud er og hvordan han dypst sett ser på oss. Og dermed er vi over i den store historien om Gud som griper inn for å redde menneskeheten mot konsekvensene av vår synd. Målet er en rettferdighet som oppnås uavhengig av våre gjerninger, ved tro alene. Dette blir også til syvende og sist målet for prekenen.

Hvor skal vi starte, i Guds store plan, eller i våre feil og mangler? Du får velge selv, men jeg synes en god preken skal ha med seg begge perspektiver. For hva er Guds frelsesplan uten synet for hva lille jeg egentlig trenger? Det blir bare store ord om forsoning og rettferdiggjørelse som jeg ikke greier å relatere til eget liv. Jeg trenger å se Gud i sammenheng med egne behov, ellers mister jeg interessen.

På den annen side; en preken som kun handler om lille meg og min utilstrekkelighet, blir fort navlebeskuende og gir ingen svar eller løsning. Selv om jeg liker å analysere menneskelig adferd og forstå hva som får oss til å handle slik eller sånn, trenger jeg å få løftet blikket og se meg selv slik Gud ser på meg. Først da kan jeg oppnå virkelig endring.

I veiledningsfaget er endring av adferd et mål. *Hvorfor* vi ble som vi ble er mindre interessant. Målet er å vokse og modnes som mennesker ved å bli støttet og utfordret. Hva kan jeg gjøre annerledes for å endre en vanskelig relasjon eller situasjon? Den som sitter fast i sin egen tilkortkommenhet, trenger å utfordres til å prøve ut nye handlingsalternativer, men noen ganger – eller ofte – er viljen til å utfordre seg selv liten. Da blir *gruppen* en god hjelp ved at det gis ærlige tilbakemeldinger på

hvordan man opplever hverandre. Gruppen gir den enkelte et korrektiv: *Slik ser vi deg*. Irettesettelse gitt av mennesker man stoler på at vil oss vel, kan bli en øyeåpner og det som skal til for å endre kurs.

I en preken kan man vanskelig oppnå den samme tryggheten som i en veiledningsgruppe, slik at tilhøreren åpner seg for korrigeringen utenfra: *Slik ser Gud deg*. Vi må likevel gjøre et forsøk og så overlate resten til Den Hellige Ånd. Jeg tror jeg ville starte med å forsøke å komme i dialog med den relativt allmenne opplevelsen av å ville rettferdiggjøre seg og forsvare seg i møte med det man tror er Guds krav om å være *god*. Dersom jeg først skaper gjenkjennelse, kan jeg håpe på at noen også er åpne for å ta imot korrigeringen:

Hva *vil* Gud egentlig? At du er god, eller at du stoler på at Gud er god?

Trenger du Guds anerkjennelse, eller trenger du hans tilgivelse? Ser du forskjellen?

Mener Gud alvor, eller er dette med tilgivelse og nåde bare fine ord? Etter å ha sett på oss selv, er det tid for å løfte blikket og se på Jesus.

En studie av hans liv og forkynnelse gir svaret på om Gud mener alvor: Når han irettesetter fariseeren i oss, når han uforbeholdent aksepterer barna og alle som kom til ham med tillit, når han går inn i lidelsen og tar på seg rollen som offerlam – da viser Gud at budskapet om kjærlighet og forsoning er ramme alvor. Og til slutt: Jesu død og oppstandelse var kanskje ikke nødvendig *i og for seg* for at Gud kunne ta imot oss som sine barn, men ved Jesu død og oppstandelse har *vi* fått de synlige tegn på hans grensesprengende kjærlighet. For så sterke virkemidler trenger mange av oss for å kunne ta imot Jesus som vår frelser og forstå at vi tross alt ikke kan frelse oss selv.

Til lykke med en preken til frelse, vekst og modning. Takk for følget på veien.

ASTRID SÆTRANG MORVIK
Sokneprest i Østenstad

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Agder og Telemark bispedømme

Ledig stilling som sokneprest (50 %) i Bamble prosti med Kroken, Drangedal og Tørdal sokn som tenestestad.

Det er ledig stilling som sokneprest i 50 % stilling i Bamble prosti med Kroken, Drangedal og Tørdal som tenestestad.

Kroken ligg i Drangedal kommune i Telemark, 11 km frå E-18 og 26 km frå Kragerø.

Drangedal kommune er den største skogbrukskommunen i Telemark, med vakker natur og rikt høve for friluftsliv. Kommunen har 4130 innbyggjarar fordelt på tre sokn, Drangedal, Kroken og Tørdal. Det bur om lag 1150 innafør grensene til Kroken sokn, 2270 i Drangedal sokn, og 710 i Tørdal sokn. Kommunesenteret, Prestestranda, ligg nær Drangedal kyrkje og Drangedal prestegard. Medlemstalet i Den norske kyrkja er 940 i Kroken, 1870 i Drangedal og 620 i Tørdal, til saman 3430. Folketalet er nokså stabilt, med mindre årlege variasjonar er det litt nedgang. Nedgangen blir delvis motverka av tilrettelagt tilflytting frå Nederland. I Prestestranda er det busett nokre flyktningfamiliar frå Somalia og frå Burma.

Kroken kyrkje er ei tømmerkyrkje frå 1910 og har 164 sitteplassar. Det er under planlegging ei utviding av kyrkja til 234 sitteplassar. Det er kyrkjegard i tilknytning til kyrkja. Drangedal kyrkje i kommunesenteret Prestestranda er frå 1775 og har 370 sitteplassar.

Kommunen har mykje kristent arbeid ut frå

ulike kyrkjesamfunn og organisasjonar, og det er eit godt forhold mellom dei ulike kyrkjesamfunna.

På Gautefall, i Tørdal sokn ved grensa til Nissedal kommune, ligg Gautefall Fjellkyrkje som er eigd av alle kyrkjelydane i Bamble prosti. Området rundt Fjellkyrkja er i enorm utbygging med alpinanlegg, hytter, hotelldrift og nybygd biathlon-anlegg (skiskyttingsarena og heilårs langrennsløype). Dette gir ei spesiell utfordring og høve til kyrkjeleg verksemd, særleg i vinterhalvåret.

Kroken har ei relativ ung befolkning, noko som gir kyrkjelyden positive utfordringar i forhold til både dåp og trusopplæring og til konfirmantarbeidet. Kyrkjelyden i Kroken har eit misjonsprosjekt i samarbeid med Himalpartner (tidl. Tibet-misjonen) og deltar i ungdomsarbeidet saman med anna kristent arbeid i bygda.

Soknepresten i Kroken har sete i Kroken sokneråd, mens soknepresten i Drangedal har sete i Drangedal sokneråd og Tørdal sokneråd. Begge prestane har tenester i alle sokn. Fordelinga av tenester og ansvarsområde vil gå fram av ein tenestefordelingsplan som blir laga i samarbeid med prosten.

Årlege gjennomsnittstal for alle tre sokna dei siste fem åra er 32 dåp, 7 vigslar, 48 konfirmantar og 53 gravferd.

Soknepresten i Kroken har ansvar for konfirmantundervisninga i Kroken sokn.

Soknepresten har kontakt med Kroken Oppvekstsenter der det er 1–7 barneskule og barne-

hage. Neslandtunet med eldrebustader og heimehjelpteneste ligg i Kroken sokn. I Kroken kyrkje er det gudsteneste to gonger i månaden.

Sokna i kommunen har felles kyrkjekontor i kommunehuset i Drangedal. Kyrkje-staben består av kyrkjeverje/dagleg leiar (100 %), to kyrkjetenarar, begge i 100 %, organiststilling i 100 % der det er tilsett to personar i 50 % stilling, og 1,5 soknepreststilling.

Kommunikasjonane er gode. Sørlandsbanen går gjennom bygda, med togstopp i Drangedal og på Neslandsvatn. Avstanden mellom Kroken og Drangedal kyrkje er 26 km, og til Tørdal kyrkje er det 46 km. Frå Neslandsvatn, som er sentrum i Kroken og til Kragerø er det 26 km, og til Porsgrunn – Skien er det ca 50–70 km.

Vi ønskjer ein prest som kan fylle stillinga i samsvar med tenesteordninga, dei oppgåvene og utfordringane som ligg i soknet, og som

- ønskjer å delta i kyrkjelydsbyggande fellesskap
- har evne til å kommunisere med barn og unge
- ser verdien av kontakten med dei ulike institusjonane
- har evne til å jobbe sjølvstendig og i samarbeid med andre
- vil arbeide for å vidareutvikle bygdefolkets tilknytning til kyrkja og vere med å styrke trua i kyrkjelydane
- ønskjer å delta i kyrkjelydsbyggande fellesskap for å nå lenger ut med evangeliet

Stillinga er utan buplikt, men presten er meir enn velkomen til å busette seg i bygda.

Drangedal kommune har full barnehagedekning.

Tørdal har nynorsk liturgispråk, Drangedal har bokmål, og Kroken er språknøytral. Opp-læringsmålet i Kroken er bokmål.

Den som vert tilsett, må finne seg i:

- Endringar i "tjenesteordning for menighetsprester" og reglar om lønnstilhøve og aldersgrense for geistlege tenestemenn.

- Alle avgjersle som vert teken i høve til teneste og tenestestad.

Det vert stilt særleg krav til samlivsform i samsvar med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2.

Søkjjarar må kunne bruke begge målformer.

- Stillinga er løna som sokneprest i kode 0930 lønstrinn 53 – 75
- Pensjonsinnskott.

- Til løna kjem regulativmessige godtgjersle og skyssgodtgjersle etter staten sitt regulativ.

- Arbeidsrettleiing

Kvinner oppfordrast til å søkje.

Frist for å søkje på stillinga er 18.08.2011.

Bispedømmekontoret ønskjer søknaden med cv, vitnemål og referansar levert elektronisk via vårt elektroniske søkjarsystem. Desse kan ein finne med å sjå på bispedømetts heimesider www.kirken.no/agder. Ein kan og få informasjon om korleis ein skal søkje ved å kontakte førstekonsulent Grethe Ruud Hansen, tlf. 38 10 51 47.

Nærare opplysningar om stillinga kan ein få ved å vende seg til bispedømmekontoret, tlf. 38 10 51 20 eller til fungerande prost i Bamble, tlf. 90 07 65 44.

Agder og Telemark bispedømme

Stillingen som sokneprest i Kristiansand domprosti i Agder og Telemark bispedømme med Voie sokn som tjenestested og Sone Vest (Flekkerøy, Voie og Vågsbygd menigheter) som utvidet tjenesteområde er ledig.

Voie sokn er en del av Kristiansand og ligger på vestsiden av byen, ca. 7 km fra sentrum. Soknet grenser til Flekkerøy og Vågsbygd sokn og har 5234 kirkemedlemmer.

Soknet har ett gudstjenestested; Voie kirke som er en arbeidskirke fullført i 1990 og har inntil 525 sitteplasser. Menigheten har nylig, i tett samarbeid med menighetens unge, pusset opp kirkens underetasje. Dette gir mange muligheter for ulike aktiviteter og kreativ utfoldelse.

Staben i Voie menighet består av flg. "offentlige" stillinger: sokneprest (100 %), kirke-tjener/vaktmester (100 %), daglig leder (80 %), kantor (60 %) og ungdomsarbeider (50 %). I løpet av året skal det tilsettes trosopplæringsmedarbeider i 80 % stilling. I tillegg lønner menigheten gjennom sin egen givertjeneste flg. stillinger: kateket (100 %), diakon (50 %), samt et par mindre korlederstillinger.

Kontorene ligger i kirken. I forbindelse med at det de kommende år skal opparbeides ny kirkegård ved Voie kirke, vil kontorlokalene bli utvidet. Dette arbeidet skal etter planen starte i løpet av høsten.

Soknepresten inngår i en turnusordning med tjenesteuker når det gjelder kirkelige tjenester sammen med de tre andre prestene i tjenestesonen.

Soknepresten har sammen med kantor, stab og frivillige, ansvar for å planlegge og gjennomføre gudstjenestene. Voie kirke har gudstjeneste hver søndag i skoleåret samt Skjærtorsdag, Langfredag og Kr. himf.dag. I julen, påsken og pinsen har menigheten i en rekke år blitt invitert til Domkirken på 2.-dagene. I sommermånedene koordineres gudstjenestene med de to nabomenighetene.

Videre er soknepresten medlem av Voie menighetsråd og dets arbeidsutvalg. Nåværende sokneprest er også medlem av gudstjenesteutvalg og undervisningsutvalg. Soknepresten deltar i konfirmantarbeidet og skolekirke-samarbeidet sammen med kateketen. De siste årene har menigheten hatt 80-100

konfirmanter.

I Voie sokn er det tre barneskoler, en ungdomsskole og 12 barnehager. Ternevig sykehjem ligger i soknet hvor soknepresten har ansvar for besøkstjeneste samt en månedlig gudstjeneste i samarbeid med kantor.

Voie menighet har elleve forskjellige utvalg. Det foregår et aktivt menighetsliv med en rekke aktiviteter gjennom uka. Diakoni har vært et spesielt satsingsområde, mens gudstjenesteliv og trosopplæring nå vil bli det.

Menigheten utgir eget menighetsblad 5 ganger i året.

Voie menighetsråd vedtok i 2003 følgende visjon for menigheten: *"Voie menighet – et fellesskap i Tilgivelse, Tilbedelse, Tilhørighet og Tjeneste"*

Voie menighet ønsker fortsatt å ha et sterkt fokus på inkludering og engasjering av barn, ungdom og yngre familier i fellesskapet med vekt på fleksibilitet og utradisjonell tenkning i forholdet til hvordan arbeidet drives. Menighetens ungdommer har alltid hatt en sentral plass og ønsker et godt samarbeid med prest og stab for øvrig.

Menigheten ønsker å være preget av tydelighet, medmenneskelighet og takhøyde. Kirkens tilstedeværelse betyr mye for mange mennesker i Voie. Det er mange muligheter i tiden fremover til å utvikle menigheten videre – noe både stab og frivillige medarbeidere må delta aktivt i.

Menighetsrådet ønsker seg en sokneprest som kan være med og virkeliggjøre menighetens visjon og som

- har godt humør, lyst og pågangsmot til å arbeide i en menighet med mange barn og unge
- har gode lederegenskaper og evne til å treffe beslutninger
- er inkluderende, samarbeidsvillig, fleksibel og åpen for både tradisjonelle og utradisjonelle valg i forhold til gjennomføring av arrangementer, musikk, liturgivalg og oppgaveløsning
- ønsker å formidle, undervise og forkynde for alle generasjoner i menigheten

Det er boplikt til stillingen.

Egnet bolig vil bli anskaffet før tilsetning finner sted.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det benyttes bokmål. Søker må bekrefte at han/ hun behersker begge målformer.

Den som blir ansatt, må rette seg etter:

- Endringer i tjenesteordning for menighetsprester og regler om lønnsforhold for geistlige tjenestemenn.
- Alle avgjørelser som måtte bli tatt i forhold til tjeneste og tjenestested.

Det blir stilt særlig krav til samlivsform i tråd med Arbeidsmiljøloven § 13.4.2.

Søknadsfrist: 18.08.2011.

Stillingen lønnes som sokneprest, stillingskode 0930, lønnstrinn 53-78.

Pensjonsinnskudd.

Godtgjørelser etter gjeldende satser.

Det gis tilbud om arbeidsveiledning.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til Domprosten, tlf. 99 08 52 02 eller Agder og Telemark bispedømmekontor, tlf. 38 10 51 20.

Vi foretrekker elektroniske søknader med CV, vitnemål og referanser levert via vårt elektroniske søkersystem. Det vises til Agder og Telemark bispedømmes hjemmesider www.kirken.no/agder.

For informasjon om søknadsprosedyre, kontakt førstekonsulent Grethe Ruud Hansen, tlf. 38 10 51 47.

Bjørgvin bispedøme

Det er ledig stilling som sokneprest i Breim og Gimmestad sokn i Nordfjord prosti

Soknepresten har sete i Breim sokneråd og Gimmestad sokneråd.

Det følger buplikt med stillingen.

Nærare opplysningar om stillinga kan ein få hjå prost Rolf Schanke Eikum (tlf. 97 50 50 15) eller seksjonsleiar ved Bjørgvin bispedømmekontor, Gunvor Taule Mjanger (tlf. 55 30 64 84).

Stillinga vert innplassert i stillingskode 0930 sokneprest (ltr. 53 – 78).

For fullstendig utlysingstekst, sjå våre heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin evt. www.nav.no

Søknadsfrist: 12. august 2011.

Søknad via Bjørgvin bispedøme sine heimesider: www.kyrkja.no/bjorgvin

Bjørn Are Davidsen

DA JORDEN BLE FLAT

Mytene som ikke ville dø

Med imponerende kunnskap, morsom penn og treffende formuleringer går forfatteren på jakt etter myter og vandrehistorier om kirkens forhold til fremskrittet. Han er lite opptatt av å forsvare kirken i ett og alt, men derimot synes han det er viktig å konfrontere mytene med virkeligheten. Og det er jo til å bli klokere av!

Kr 298,-

Eugene H. Peterson

LANG LYDIGHET

Disippelliv i en øyeblikksskultur

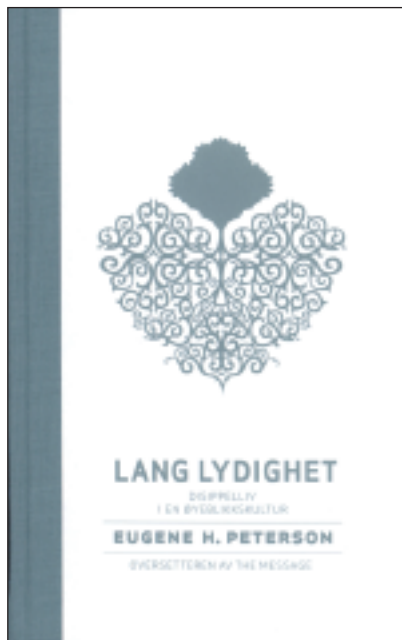
Luther

Lang lydighet har blitt en klassiker etter 30 år i salg. Dette er en solid og velreflektert bok om det kristne livet som har funnet mange lesere siden den først kom ut i 1980.

Lang lydighet er en vis, vakker og tankevekkende bok om hva det vil si å leve som kristen i et samfunn med en stadig stigende puls. Det er en bok for både hodet og hjertet.

«Eugene H. Peterson formidler en kristen spiritualitet som er i nær kontakt med vår samtid og samtidig forankret i den kristne tradisjons kilder. Det er en gave til oss at en av hans bøker nå blir utgitt på norsk, til glede for mange lesere i vårt land.»

Ole Christian Kvarme, biskop i Oslo

Kr 299,-

NY C.S.LEWIS KLASSIKERSERIE!

Se det i øynene

Med forord av Olav Egil Aune

Se det i øynene er en av C. S. Lewis best kjente og mest leste bøker. Boken ble først formidlet som radiotaler i BBC under Den andre verdenskrig. Serien ble senere samlet og utgitt i fire små bøker som ble meget populære. Tre av dem er samlet i denne utgaven. I *Se det i øynene* svarer litteraturprofessoren Lewis på spørsmålet *Hva er kristen tro?*

Kr 249,-

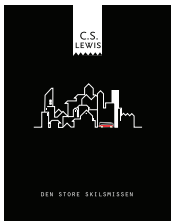

Djevelen dypper pennen

Med forord av Morten Holmqvist

En rekke brev er funnet, ført i pennen av den lille djevelen Tommeskrue. Han skriver til sin nevø, Malurt, om kampen mot Gud og mot det gode. En åndelig virkelighet trer fram i disse brevene - en virkelighet påvirker de mest trivielle og dagligdage valg og hendelser i et menneskes liv.

Kr 249,-

Den store skilsmissten

Med forord av Trond Berg Eriksen

En gruppe mennesker står i busskø. Bussen tar dem til et mørkt, underlig og ensomt sted. Hvor har de kommet hen? Er dette helvete?

Kr 249,-

En sorg som min

Med forord av Nils-Øivind Haagenzen

En sorg som min ble skrevet i 1965 straks etter Lewis sin kone, Joy, døde. Lewis skriver om sin sorg - og i sorg - og hva det betyr å miste den umistelige. Den regnes som en av hans sterkeste tekster.

Kr 198,-

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Kristin Moen Saxegaard.
Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og sendes på e-post til ovenstående adresse.

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669
Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post).

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

